

Titlul preliminar

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil

Capitolul I

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă

Art. 1. Obiectul și scopul Codului de procedură civilă. (1) Codul de procedură civilă, denumit în continuare *codul*, stabilește regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul îndeplinirii justiției în materie civilă.

(2) În îndeplinirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia.

Art. 2. Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă. (1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.

• **VECHIUL CPC (CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ 1865): art. 721.**

Art. 3. Aplicarea prioritara a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului. (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

Art. 4. Aplicarea prioritara a dreptului Uniunii Europene. În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților.

Capitolul II

Principiile fundamentale ale procesului civil

Art. 5. Îndatoriri privind primirea și soluționarea cererilor. (1) Judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competența instanțelor judecătorești, potrivit legii.

(2) Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.

(3) În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității.

(4) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele ce îi sunt supuse judecării.

Art. 6. Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil. (1) Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilă de lege. În acest scop, instanța este datoare să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecății.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în faza executării silite.

• **CEDO (Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale).** **Art. 6. Dreptul la un proces echitabil.** 1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

CEDO-34647/97 (hot. Ruianu c. România): „65. Curtea reamintește că dreptul la justiție garantat de art. 6 protejează în egală măsură și punerea în executare a hotărârilor judecătorești definitive și obligatorii, care, într-un stat care respectă preeminența dreptului, nu pot rămâne fără efect în defavoarea uneia din părți. Prin urmare, executarea unei hotărâri judecătorești nu poate fi împiedicată, anulată sau amânată pe o perioadă lungă de timp (...). 66. Nu este sarcina Curții să stabilească dacă sistemul juridic intern este capabil să garanteze executarea hotărârilor pronunțate de către instanțe. Într-adevăr, este responsabilitatea fiecărui Stat contractant să creeze un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive care îi revin. Sarcina Curții este numai aceea de a examina dacă, în speță, măsurile luate de autoritățile românești au fost adecvate și suficiente (...). 67. Curtea constată că procedura de executare este în curs din noi. 1994. Așa cum rezultă din dosarul depus la Curte, reclamantul a întreprins demersuri constante prin care a solicitat executarea. În ce privește scrisoarea din 24 feb. 1995, pe care Guvernul o interpretează ca fiind o renunțare la executare, Curtea observă că, prin această scrisoare, reclamantul a renunțat numai la cererea sa de a fi autorizat să demoleze el însuși construcția pe cheltuiala debitorilor. Cu toate acestea, prin aceeași scrisoare, el a cerut în mod expres ca demersurile obișnuite în vederea executării silite să fie continuate de către Judecătoria (...). 68. Curtea nu poate subscrie argumentului Guvernului potrivit căruia reclamantul ar fi trebuit să pună el însuși la dispoziția executorului judecătoresc mijloacele necesare pentru a proceda la executarea propriu-zisă și anume, la demolarea unei clădiri cu două nivele. Curtea constată și că, prin dec. sa din 5 noi. 1993, instanța nu l-a autorizat pe reclamant să demoleze el însuși construcția. În plus, conform dreptului intern, în afara plății taxelor judiciare, reclamantului nu îi revine, în calitatea sa de creditor al executării, nici o altă obligație de a pune la dispoziția autorităților publice vreun mijloc, oricare ar fi acesta. 69. În ceea ce privește obligația ce revine autorităților de a lua măsurile adecvate pentru executarea dec. din 5 noi. 1993, Curtea observă că hotărârea în cauză a fost investită cu formulă executorie la 23 noi. 1994 și că primele încercări de executare au avut loc imediat după această dată și anume, la 28 dec. 1994 și 12 iun. 1995. În ambele cazuri, un executor judecătoresc i-a somat pe debitorii să execute decizia. În urma demersurilor întreprinse de reclamant la 30 apr., 12 iul., 30 aug. și 15 sep. 1996, un executor judecătoresc s-a deplasat la fața locului cu scopul de a proceda la executare, dar fără rezultat, pe motiv că reclamantul nu era prezent. Or, Curtea remarcă faptul că nici o dispoziție din dreptul intern nu stipulează obligativitatea prezenței creditorului la fața locului, la momentul executării unei hotărâri judecătorești. 70. Curtea constată, apoi, că nici o încercare de executare nu s-a înregistrat în anul 1997. Noi somații au fost transmise (...) în datele de 27 feb. și 12 mar. 1998, după ce cea de-a doua hotărâre judecătorească prin care se dispunea demolarea aceluiași imobil, pronunțată la 19 ian. 1995, a fost investită cu formulă executorie. Cele câteva încercări de executare înregistrate în 1998 au rămas fără rezultat, pe motivul lipsei mijloacelor necesare demolării clădirii respective. 71. Curtea observă că, abia la 28 iul. 2000, un executor judecătoresc s-a deplasat la fața locului însoțit de organe de poliție și de lucrători echipați cu utilajele necesare executării propriu-zise. Potrivit Guvernului, executorul nu s-a produs din cauza opoziției manifeste a debitorilor, care au amenințat să se sinucidă dându-și foc, ceea ce (...) a și făcut. După această dată, nu s-a mai înregistrat nici o încercare de executare, în ciuda faptului că reclamantul a continuat demersurile în vederea executării. Guvernul susține că autoritățile au încercat să evite în acest fel o tragedie similară celei din 28 iul. 2000 și că ele au încercat să convingă părțile să ajungă la un compromis. 72. Având în vedere obligațiile ce revin autorităților, în calitate de deponente ale forței publice în materie de executare, Curtea arată că autoritățile românești nu au aplicat nici o

sanctiune debitorilor pentru nerespectarea unor hotărâri judecătorești definitive. Mai mult, nu a fost oferită nici o explicație satisfăcătoare pentru faptul că prima încercare adecvată de executare s-a înregistrat abia la 28 iul. 2000, adică la 6 ani de la data la care hotărârea din 5 noi. 1993 a fost învestită cu formulă executorie, și anume, 28 noi. 1994. Reacția întârziată a autorităților este cu atât mai regretabilă cu cât acestea ar fi trebuit să intervină de urgență, în temeiul ordonanței președinției emise la data de 6 aug. 1992, într-un moment când construcția în litigiu abia fusese începută (...). Or, executorul judecătoresc care s-a deplasat la fața locului la 10 aug. 1992 doar a constatat starea de fapt și refuzul debitorilor de a răspunde la cererea sa. 73. Prin faptul că timp de mai mult de 8 ani autoritățile române nu au luat măsurile necesare în scopul executării unei hotărâri judecătorești definitive și executorii, acestea au lăsat prevederile art. 6§1 CEDO fără efect în situația de față. Prin urmare, a avut loc o încălcare a art. 6§1 CEDO" (M. Of. nr. 1139 din 2 decembrie 2004).

CEDO-67289/01 (hot. Șandor c. România): „23. Curtea amintește că executarea unei sentințe sau a unei decizii, indiferent de instanța care o pronunță, trebuie considerată ca făcând parte integrantă din «proces», în sensul art. 6§1 CEDO. Dreptul de acces la justiție ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre definitivă și obligatorie să rămână fără efect în detrimentul unei părți (...). 24. În cauza de față, cu toate că reclamanta a obținut o hotărâre judecătorească definitivă prin care autoritățile administrative au fost obligate la o acțiune specifică, aceasta nu este nici acum executată din cauza refuzului debitorului de a respecta această hotărâre. Or, administrația constituie un element al statului de drept, interesul său fiind identic cu cel al unei bune administrări a justiției. Pe cale de consecință, dacă administrația refuză sau omite să execute o hotărâre judecătorească ori întârzie în executarea acesteia, garanțiile art. 6 de care a beneficiat justițiabilul în fața instanțelor judecătorești își pierd orice rațiune de a fi (...). 25. În plus, Curtea nu suscrie la teza Guvernului conform căreia reclamanta ar fi trebuit să recurgă la executarea silită a Sentinței din 3 mar. 1999. Ea amintește că nu este oportun să-i ceri unei persoane, care în urma unei proceduri judiciare a obținut o creanță împotriva statului, să recurgă la procedura de executare silită pentru a obține satisfacție (...). 26. Curtea nu poate admite nici argumentele Guvernului referitoare la pretinsa lipsă de diligență a reclamantei. Timp de 8 luni, începând cu 1 feb. 2000, data deciziei Curții de Apel, și până la 6 oct. 2000, data la care debitorul i-a restituit reclamantei documentația, toate demersurile efectuate de reclamantă în vederea obținerii plății datorate au fost fără succes. În aceste condiții, nu este rezonabil a cere reclamantei continuarea diligențelor sale. 27. În fine, dacă este adevărat că, în conformitate cu dreptul intern, deși trecuse termenul până la care se putea cere executarea silită a sentinței, cu toate acestea, creanța reclamantei împotriva statului este încă validă și suma nu i-a fost plătită. În plus, Curtea amintește că Ministerul însuși, în scrisoarea din 9 mar. 2004, a recunoscut existența datoriei și și-a manifestat voința de a efectua plata sumei reactualizate. 28. Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a concluziona că, prin refuzul de a executa Sentința din 3 mar. 1999, precum și refuzul plății cheltuielilor de judecată dispuse de către instanțele judecătorești, autoritățile naționale au lipsit reclamanta de un acces efectiv la justiție în privința executării unei hotărâri definitive pronunțate în favoarea sa. 29. În consecință, art. 6§1 CEDO a fost încălcat" (M. Of. nr. 1048 din 25 noiembrie 2005).

CEDO-62710/00 (hot. Lungoci c. România): „29. Reclamanta pretinde că i s-a încălcat dreptul de acces la justiție din cauza respingerii, de către instanțele interne, a celei de-a doua acțiuni în revendicare a sa, pe motiv că exista autoritate de lucru judecat. (...) 34. Curtea a statuat deja că art. 6§1 garantează tuturor persoanelor dreptul ca o instanță să analizeze orice contestație legată de drepturi și obligații cu caracter civil (...). În cauză se constată că reclamanta s-a putut folosi de căile de atac pe care i le oferea sistemul judiciar intern, și anume de o acțiune de constatare a valabilității unui drept cu caracter civil, urmată de o acțiune în revendicare ce a dus la Hotărârea rămasă definitivă din 17 dec. 1999. 35. În sine, aceasta nu respecta în mod necesar imperatiivele art. 6§1 CEDO: mai trebuie constatat faptul că nivelul de acces asigurat de legislația națională era suficient pentru a-i asigura persoanei «dreptul la o instanță», ținând cont de principiul de preeminență a dreptului într-o societate democratică (...). 36. Desigur, dreptul de acces la justiție nu este absolut; el poate permite restricții admise implicit, întrucât, prin chiar natura sa, este reglementat de către stat. Elaborând o astfel de reglementare, statele se bucură de o anumită marjă de apreciere. Totuși, restricțiile aplicate nu pot limita accesul persoanei într-o asemenea manieră sau până într-acolo încât dreptul să fie atins în însăși substanța sa. În plus, aceste restricții nu sunt conformare cu art. 6§1 CEDO, decât dacă urmăresc un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul vizat (...). 37. Curtea observa că instanțele naționale au respins cea de-a doua acțiune în revendicare a reclamantei, în temeiul art. 1.201 [vechiul] CC, pe motiv că exista autoritate de lucru judecat cu prima acțiune în revendicare pe care partea interesată o formulase. Ea consideră, împreună cu Guvernul, că excepția autorității de lucru judecat urmărea un scop legitim deoarece ea viza, fără nici o îndoială, să asigure securitatea raporturilor juridice în materie civilă. Dacă acest obiectiv pare legitim în sine, el merită, în speță, o analiză dintre cele mai atente, fără a uita contextul general al cauzei. În cauza de față, rolul Curții nu este nicidecum să controleze art. 1.201 [vechiul] CC ca atare, ci să verifice dacă modalitatea în care aceste instanțe naționale au respins acțiunea

în revendicare introdusă de către reclamantă, prin aplicarea dispozițiilor legale în materie de autoritate de lucru judecat, a respectat dreptul acesteia de acces la justiție (...). 38. Prima acțiune în revendicare a fost respinsă de către instanțele naționale pe motiv că reclamanta nu și-a dovedit dreptul de proprietate asupra apartamentelor în cauză (...). Deși în urma acțiunii în constatare ea a obținut o sentință rămasă definitivă prin care se constată dreptul său de proprietate asupra apartamentelor respective, și anume Hot. din 28 mar. 1997, ea nu și l-a putut demonstra în cadrul celei de-a doua acțiuni în revendicare: aceasta a fost respinsă de către instanțele naționale pe motiv de autoritate de lucru judecat în raport cu Dec. rămasă definitivă din 3 dec. 1994, chiar dacă reclamanta a invocat un nou temei pentru acțiunea sa (...). 39. Deși din art. 1.201 [vechiul] CC rezultă foarte clar că, pentru a reține existența autorității de lucru judecat, este nevoie de o triplă identitate – de părți, de obiect și de cauză – a celor două acțiuni (...), Tribunalul (...) a respins cea de-a doua acțiune în revendicare, fără a da explicații asupra pretinsei identități de cauză a celor două acțiuni (...). 40. Curtea mai constată că, atunci când a statuat asupra recursului, CSJ a respins afirmațiile reclamantei referitoare la lipsa de identitate de cauză, pe motiv că nu prezentase nici actul de transfer de proprietate, nici procesul-verbal impus de convenția din 1947 pentru transferul dreptului de proprietate. Or, din Sentința rămasă definitivă din 28 mar. 1997, reiese că reclamanta nu avea cum să prezinte procesul-verbal, în măsura în care instanța constatare că semnatarii convenției din 1947 au omis să îl redacteze (...). 41. În plus, Curtea observă că nici o instanță nu a explicat motivele pentru care Sentința rămasă definitivă din 28 mar. 1997 nu a constituit un act care constată dreptul de proprietate, așa cum susținea reclamanta, și nici nu a indicat care act ar fi putut beneficia de o asemenea calificare. În această situație, nu este exagerat să considerăm că Sentința definitivă din 28 mar. 1997, care a dat câștig de cauză reclamantei, este lipsită de orice interes juridic, în măsura în care persoana interesată nu se mai bucură de posibilitatea clară și concretă de a-și dovedi în justiție dreptul pe care aceasta i l-a recunoscut. 42. În această privință, Curtea observă că Curtea de Apel (...) a indicat faptul că reclamanta s-ar fi putut prevala de această sentință printr-o cerere de revizuire a Dec. din 3 dec. 1994. Art. 322 CPC [art. 509 NCP], așa cum este el interpretat de către instanțele interne (...), prevede, ca o condiție de admisibilitate a cererii, în special existența unei „probe decisive noi” în momentul pronunțării deciziei a căreia revizuire se solicită. Or, Curtea relevă faptul că Sentința din 28 mar. 1997 era ulterioară hotărârii rămase definitivă atacate, și anume Dec. din 3 dec. 1994. Pe cale de consecință, această cale nu oferea reclamantei o posibilitate clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale. 43. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că accesul la justiție, dar numai pentru a i se declara acțiunea inadmisibilă prin efectul legii, nu respectă imperatiivele art. 6§1 CEDO și că reclamanta a fost astfel lipsită de posibilitatea clară și concretă de a avea acces la o instanță care să statueze asupra contestației sale referitoare la drepturi și obligații cu caracter civil. 44. În concluzie, a avut loc încălcarea art. 6§1 CEDO” (M. Of. nr. 588 din 7 iulie 2006).

CEDO-78037/01 (hot. Caracas c. România): „29. Reclamantii invocă încălcarea dreptului lor de acces la o instanță, având în vedere respingerea celei de a doua acțiuni în revendicare. (...) 31. Curtea reamintește că art. 6§1 CEDO garantează fiecăruia dreptul ca o instanță să ia cunoștință de orice cerere relativă la drepturi și obligații cu caracter civil (...). 32. Cu certitudine, dreptul de acces la instanță nu este absolut. El poate permite limitări admise implicit, deoarece el cere prin însăși natura sa o reglementare de către stat. În elaborarea unei asemenea reglementări, statele se bucură de o anumită marjă de apreciere. Totuși, limitările aduse nu trebuie să restrângă accesul la instanță acordat individului de o asemenea manieră încât dreptul să fie încălcat în însăși substanța sa. În plus, aceste limitări nu se conciliază cu art. 6§1 decât dacă urmăresc un scop legitim și există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat (...). 33. În cauză, Curtea constată că reclamantii au parcurs căile de atac pe care le oferă sistemul juridic intern, anume o primă acțiune în revendicare, urmată de o acțiune în contestarea validității titlului de proprietate al statului care a fost declarat inadmisibilă pe motiv că a existat autoritate de lucru judecat a hot. din 14 oct. 1996, pronunțată în prima acțiune în revendicare. 34. Curtea apreciază în primul rând că excepția autorității de lucru judecat urmărește un scop legitim, deoarece vizează, fără îndoială, să garanteze securitatea raporturilor juridice în materie civilă. 35. Aceasta nu satisface neapărat, în sine, exigențele impuse de art. 6§1: mai trebuie examinat, în lumina ansamblului circumstanțelor cauzei, dacă modul în care jurisdicțiile naționale au respins a doua acțiune a reclamantilor, aplicând dispozițiile legale privind autoritatea de lucru judecat, a respectat dreptul lor de acces la instanță, având în vedere principiul preeminenței dreptului într-o societate democratică (...). 36. Curtea observă că părțile au puncte de vedere divergente în ceea ce privește aplicarea principiului autorității de lucru judecat: reclamantii susțin că respingerea celei de-a doua acțiuni a fost rezultatul unei erori de drept, în timp ce Guvernul arată că responsabilitatea respingerii acțiunii incumbă reclamantilor, care nu au precizat circumstanțele celei de-a doua acțiuni. 37. Curtea nu consideră necesar să rezolve această controversă. Într-adevăr, după introducerea primei acțiuni în revendicare, la 29 noi. 1993, cererile formulate de reclamantii, atât în fața instanțelor, cât și în fața autorităților administrative, în vederea obținerii recunoașterii calității lor de proprietari ai imobilului în litigiu și a restituirii lui nu au făcut niciodată obiectul unei examinări pe fond. 38. Cu privire la acest aspect, Curtea subliniază faptul că

prima acțiune în revendicare a fost declarată inadmisibilă prin hot. definitivă din data de 14 oct. 1996 a Curții de Apel (...), pe motiv că reclamații nu au parcurs toate etapele procedurii administrative de restituire a imobilului prevăzute de L. nr. 112/1995. Or, cererea de restituire a imobilului pe cale administrativă a rămas, până în prezent, fără răspuns din partea comisiei municipale de aplicare a L. nr. 112/1995. 39. În plus, Curtea observă că cererea de restituire a imobilului întemeiată pe L. nr. 10/2001 este încă nesoluționată de autoritățile administrative. 40. În lumina celor menționate, Curtea apreciază că simplul fapt că reclamații au avut acces la o instanță, dar numai pentru a-și vedea respinsă ca inadmisibilă a doua acțiune în revendicare, prin jocul dispozițiilor referitoare la autoritatea de lucru judecat, nu răspunde exigențelor art. 6§1 CEDO. Astfel, Curtea constată că reclamații au fost lipsiți de orice posibilitate clară și concretă de acces la instanță care să dispună asupra cererii de restituire a imobilului în litigiu. 41. Prin urmare, art. 6§1 CEDO a fost încălcat” (M. Of. nr. 189 din 19 martie 2007).

CEDO-26105/03 (hot. Mitrea c. România): „15. Reclamantul s-a plâns de anularea deciziilor definitive din 1 apr. 2002 și 17 iun. 2002, precum și de faptul că procedurile au fost inechitabile, în condițiile în care căile extraordinare de atac au fost admise, deși acestea nu îndeplineau criteriile de admisibilitate. (...) 23. Curtea reiterează că, în conformitate cu jurisprudența sa constantă, dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6§1 trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care consacră, printre altele, preeminența dreptului ca parte a moștenirii comune a părților contractante. Unul dintre aspectele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității juridice, care impune, inter alia, ca, atunci când instanțele au pronunțat o soluție definitivă, soluția lor să nu poată fi repusă în discuție (...). 24. Securitatea juridică implică respectul pentru principiul res judicata (...), care constituie principiul caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești. Acest principiu subliniază că nicio parte nu poate solicita revizuirea unei hotărâri definitive și obligatorii doar pentru a obține o nouă rejudecare a cauzei. Puterea de revizuire a instanțelor superioare ar trebui utilizată pentru a corecta erorile judiciare, și nu pentru a se ajunge la o nouă examinare a cauzei. Revizuirea nu ar trebui tratată ca un apel deglizat, iar simpla posibilitate de a exista două puncte de vedere asupra unei probleme nu este un temei pentru reexaminare. O îndepărtare de la acest principiu este justificată doar când devine necesară ca urmare a unor circumstanțe având un caracter substanțial și obligatoriu (...). 25. Totuși, cerințele principiului securității juridice nu sunt absolute. Curtea însăși recomandă uneori redeschiderea unor proceduri drept cea mai potrivită măsură reparatorie atunci când procedurile interne nu au corespuns cerințelor art. 6 (...). În orice caz, puterea de a iniția și de a derula o procedură de revizuire ar trebui exercitată de către autorități în așa fel încât să asigure, în cel mai înalt grad posibil, un echilibru între interesele aflate în joc (...). 26. În cele din urmă, Curtea observă că, în cazul procedurilor de revizuire rusești, Comitetul Miniștrilor și-a exprimat îngrijorarea față de faptul că aceeași instanță a acționat succesiv ca instanță de casare și apoi ca instanță într-o cale extraordinară de atac în aceeași cauză și a subliniat că instanța ar trebui să fie capabilă să corecteze toate erorile din hotărârile instanțelor inferioare într-un singur set de proceduri, astfel încât recurgerea ulterioară la calea extraordinară de atac să fie într-adevăr excepțională, în cazul în care s-ar mai impune (...). 27. Revenind la faptele cauzei prezente, Curtea observă că decizia definitivă și irevocabilă din 17 iun. 2002 a fost favorabilă reclamantului și a considerat că argumentele invocate de debitor și acceptate de prima instanță pentru a justifica neîndeplinirea obligației erau irelevante. Totuși, aceeași instanță a admis contestația în anulare cu motivarea că ultima instanță nu analizase acele mijloace de probă. 28. În lumina întregului material avut la dispoziție și în măsura în care Curtea este competentă să examineze procedurile interne, ea consideră că acestea nu au dezvăluit nicio aparență de arbitrar cu privire la modul în care instanțele au examinat cauza, astfel încât să se justifice redeschiderea procedurii (...). În ciuda argumentelor Guvernului în sens contrar, Curtea consideră că acest caz este unul tipic în care există puncte de vedere diferite ale instanțelor cu privire la admisibilitatea și la relevanța mijloacelor de probă prezentate, ceea ce, în actuala cauză, nu justifică desființarea unei hotărâri definitive și obligatorii. 29. Mai mult, având în vedere circumstanțele cauzei, Curtea nu consideră că prezintă o relevanță deosebită faptul că cererea de contestație în anulare a fost introdusă chiar de către una dintre părți, de vreme ce, în opinia sa, instanța internă a utilizat oportunitatea creată prin această cerere pentru a reexamina mijloacele de probă și pentru a desființa hotărâri definitive și obligatorii (...). Pentru aceleași motive, Curtea nu va mai analiza argumentul reclamantului potrivit căruia societatea nu avea locus standi pentru a introduce contestația în anulare. 30. Considerațiile anterioare sunt suficiente pentru a-i permite Curții să concluzioneze că, prin posibilitatea desființării deciziei definitive din data de 17 iun. 2002 (astfel cum a fost modificată la data de 12 sep. 2002), autoritățile nu au respectat un echilibru între interesele aflate în joc și, astfel, dreptul reclamantului la un proces echitabil a fost încălcat. În consecință, a existat o încălcare a art. 6§1 CEDO” (M. Of. nr. 855 din 21 decembrie 2010).

CEDO-26036/02 (hot. Cenoiu ș.a. c. România): „14. Reclamanții susțin că durata procedurii civile în despăgubiri a încălcat principiul «termenului rezonabil» (...). 21. Perioada ce trebuie luată în considerare (...) a durat aproximativ 7 ani și 2 luni pentru 3 grade de jurisdicție. Or, Curtea a examinat în numeroase rânduri cauze ce ridicau probleme similare celor din cauza de față și a constatat o încălcare

a «termenului rezonabil», ținând cont de criteriile desprinse din jurisprudența sa bine stabilită în materie (...). 22. În speță, Curții îi este suficient să constate că, în urma încălcării jurisprudenței Curții Constituționale, cauza nu a fost analizată pe fond timp de aproximativ 2 ani (...) și că a fost trimisă spre rejudecare de 2 ori în fața instanței de apel, din cauza erorii (...) și a omisiunii Curții de Apel de a efectua o expertiză și de a analiza sau de a-și motiva răspunsul la argumentele reclamantului. Mai mult, trimiterea cauzei spre rejudecare putea continua la infinit, având în vedere că nu exista nicio prevedere legală care să o limiteze (...). În plus, în opinia Curții, trebuie ținut cont și de obiectul litigiului, care urmarea obținerea unor despăgubiri din cauza detenției ilegale (...). În acest context, Curtea reiterează faptul că, chiar și în sistemele juridice care consfințesc principiul disponibilității, atitudinea părților nu îi scutește pe judecători să asigure celeritatea prevăzută de art. 6§1 (...). La fel și atunci când colaborarea unui expert se dovedește necesară în cursul procedurii (...). Prin urmare, admitând că speța prezenta o anumită complexitate, din cauza expertizelor ce trebuiau efectuate, precum și faptul că reclamantul a utilizat mai multe căi de atac, Curtea apreciază că atitudinea părților nu poate explica durata totală a procedurii. Mai precis, părții interesate nu i se poate reproșa că a folosit diferite căi de atac interne pentru a-și apăra drepturile, instanțele admitând de altfel mai mult dintre cererile sale de strămutare sau de recurs (...). 23. Curtea apreciază, așadar, că nici complexitatea cauzei și nici comportamentul reclamantului nu explică durata procedurii, privită în ansamblul său. 24. După ce a analizat toate elementele ce i-au fost supuse atenției, ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că, în speță, durata procedurii litigioase nu corespunde cerinței «termenului rezonabil». Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6§1 CEDO în ceea ce îl privește pe primul reclamant” (M. Of. nr. 120 din 17 februarie 2011).

CEDO-8727/03 (hot. Stanca Popescu c. România): „I. Asupra pretinsei încălcări a art. 6§1 CEDO, din cauza neexecutării sentințelor din 28 oct. 1996 și 12 iun. 2001. (...) 69. Curtea reamintește jurisprudența sa conform căreia art. 6 CEDO îi garantează oricărei persoane dreptul de acces la justiție, care are drept consecință dreptul la executarea hotărârilor judecătorești definitive (...). Totuși, acest drept nu poate obliga un stat să asigure executarea fiecărei hotărâri cu caracter civil, oricare ar fi ea și oricare ar fi circumstanțele; în schimb, statul are obligația de a se dota cu un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive ce îi revin (...). Curtea are ca sarcină exclusivă de a analiza dacă măsurile adoptate de autoritățile naționale au fost adecvate și suficiente (...). 70. În speță, în ceea ce privește executarea celor două sentințe împotriva unor particulari, statul era obligat să pună la dispoziția reclamantei un sistem care să îi permită să obțină executarea respectivă. 71. Curtea apreciază că trebuie făcută o distincție între executarea Sentinței din 28 oct. 1996 și cea a Sentinței din 12 iun. 2001. În ceea ce privește prima sentință, Curtea nu consideră necesar să se ocupe de acea parte a sa referitoare la plata cheltuielilor de judecată, având în vedere că reclamanta nu insistă asupra acestui lucru (...). a) Asupra executării Sentinței din 28 oct. 1996. 72. În ceea ce privește Sentința din 28 oct. 1996, Curtea observă că autoritățile au reacționat în mod corespunzător la cererea părții interesate din 3 sep. 1997. Astfel, s-a deschis un dosar de executare și executorul judecătoresc a dispus ca vecinii să îi restituie terenul reclamantei. În această privință, din probele aflate la dosar rezultă că reclamanta îi solicitase executorului să îi oblige pe vecinii săi să mute un gard amplasat pe terenul său. În aceste condiții, executorul a informat-o că sentința ce trebuia executată nu impunea o asemenea obligație în sarcina vecinilor și i-a sugerat să sesizeze în primul rând instanțele cu o astfel de cerere. Pe de altă parte, atât tribunalul, cât și curtea de apel au confirmat punctul de vedere al executorului judecătoresc (...). În orice caz, reclamanta a acceptat sugestia făcută de executor, formulând o acțiune în acest sens încă din data de 16 feb. 1998 (...). 73. Având în vedere că din dosar nu reiese că reclamanta ar fi formulat, în cadrul procedurii în revendicare soluționată prin Sentința din 28 oct. 1996, un capăt de cerere referitor la mutarea gardului, Curtea consideră că nu era excesiv să i se ceară să introducă o acțiune specifică. 74. Curtea apreciază, așadar, că autoritățile naționale au informat-o pe reclamantă cu privire la piedicile la executarea silită dorită de aceasta, precum și asupra demersurilor pe care trebuia să le îndeplinească. 75. Curtea nu poate, așadar, să considere că statul și-a încălcat obligația ce îi revenea de a o asista pe reclamantă în demersurile sale în vederea executării Sentinței din 28 oct. 1997. 76. Prin urmare, acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins (...). b) Asupra executării Sentinței din 12 iun. 2001. 77. În ceea ce privește Sentința din 12 iun. 2001, Curtea observă împreună cu Guvernul că reclamanta a solicitat la data de 31 mai 2007 ca această sentință să fie investită cu formulă executorie. Cererea sa a fost respinsă de judecătorie la data de 1 iun. 2007 pe motivul că termenul de prescripție pentru dreptul de a solicita executarea silită expirase. Soluția judecătoriei a fost confirmată prin Dec. din 18 ian. 2008 a tribunalului (...). În măsura în care reclamanta susține că în speță era aplicabil un alt termen de prescripție, Curtea observă că partea interesată a avut posibilitatea să își expună punctul de vedere și că instanțele naționale și-au motivat hotărârile, care nu par să fie nici vădit eronate, nici lovite de arbitrar. Având în vedere că este în primul rând de datoria instanțelor naționale să aplice dreptul intern și să aprecieze probele (...), Curtea nu poate aprecia ea însăși elementele de fapt care au determinat o instanță națională să adopte o anume hotărâre mai degrabă decât o alta, căci altfel ar

deveni o a patra instanță și și-ar încălca limitele misiunii (...). 78. În aceste condiții, Curtea apreciază că îi revenea reclamantei să se folosească de mijloacele puse la dispoziția sa de către legislația națională și să facă apel, dacă era cazul, la forța publică pentru a o asista în executare (...). Acest lucru presupune, în opinia Curții, respectarea de către partea interesată a procedurii și a termenelor prevăzute de dreptul intern, ceea ce nu a fost cazul în speță. În măsura în care reclamanta susține că a solicitat asistența Președintelui statului în vederea executării Sentinței din 12 iunie 2001, Curtea reține că nu era vorba de un demers prevăzut de lege pentru executarea unei hotărâri judecătorești. Mai mult, aceasta nu distinge niciun motiv pentru a subscrie la afirmația reclamantei conform căreia demersurile la executorul judecătoresc în vederea executării acestei sentințe erau sortite eșecului. 79. Având în vedere cele de mai sus, Curtea apreciază că autoritățile naționale au asistat-o în mod corespunzător pe reclamantă în vederea executării Sentinței din 12 iun. 2001. 80. Prin urmare, și acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins (...). II. Asupra pretinsei încălcări a art. 6§1 CEDO din cauza duratei procedurilor. 81. Reclamanta se plânge de durata totală a procedurilor referitoare la revendicarea terenului și la obligarea vecinilor de a muta gardul, pe care o consideră excesivă. În formularul său de cerere trimis greșii la data de 19 sep. 2001, aceasta se plânge de faptul că introdusese o acțiune în revendicare în anul 1994 și că procedura de executare silită a sentinței aferente se afla încă pe rol. În plus, ea consideră că, din cauza neexecutării sentinței pronunțate în această procedură, ea a fost obligată să introducă o acțiune ce urmărea obligarea lui (...) la mutarea gardului său, acțiune care nu fusese nici ea soluționată la data respectivă. (...) 84. Caracterul rezonabil al duratei unei proceduri, amintește Curtea, se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și ținând cont de criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamanților și de cel al autorităților competente, precum și de miza litigiului pentru părțile interesate (...). 85. Deși reclamanta susține că durata totală a procedurilor a fost excesivă, Curtea apreciază că este vorba de două proceduri diferite care, într-o anumită măsură, s-au desfășurat în paralel și pe care se cuvine să le analizeze separat. În măsura în care reclamanta înțelege să se plângă și de durata excesivă a perioadei de executare a celor două sentințe, Curtea reamintește că executarea unei sentințe sau a unei decizii, indiferent de la ce instanță ar emana ea, trebuie considerată ca făcând parte integrantă din «proces», în sensul art. 6 CEDO (...). Cu toate acestea, în speță, având în vedere concluziile expuse (...) mai sus, ea consideră că trebuie ținut cont numai de durata celor două proceduri pe fond. a) Asupra duratei procedurii în revendicare. 86. Curtea observă că această procedură are două părți: prima a început la data de 6 sep. 1994 odată cu sesizarea Judecătoriei (...) și s-a încheiat la data de 26 mai 1997 cu decizia Tribunalului (...); a doua parte a început la data de 17 sep. 2001, odată cu cererea de revizuire a Sentinței din data de 28 oct. 1996 și s-a încheiat la data de 30 iun. 2003 cu Dec. din 30 iun. 2003 a Curții de Apel (...). 87. Așadar, procedura a durat în total aproximativ 4 ani și 6 luni și a cunoscut două grade de jurisdicție în prima parte a sa și 3 grade de jurisdicție în cea de-a doua. 88. Ținând cont de jurisprudența sa, Curtea apreciază că durata acestei proceduri nu a fost excesivă. 89. Rezultă că acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins (...). b) Asupra duratei procedurii pentru obligarea vecinilor la mutarea gardului și înlăturarea copacilor. 90. Curtea observă că această procedură cuprinde două părți: prima a început la data de 16 feb. 1998, odată cu sesizarea Judecătoriei (...), și s-a încheiat la data de 30 oct. 2002, prin decizia Curții de Apel (...); a doua parte a început la data de 28 iul. 2003, odată cu cererea de revizuire a Sentinței din 12 iun. 2001, și s-a încheiat la data de 28 apr. 2005, cu decizia curții de apel. 91. Așadar, procedura a durat în total aproximativ 6 ani și 5 luni și a cunoscut 3 grade de jurisdicție în fiecare parte a sa. 92. Ținând cont de jurisprudența sa, Curtea apreciază că nici durata acestei proceduri nu a fost excesivă. 93. Rezultă că acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins (...). III. Asupra pretinsei încălcări a art. 6§1 CEDO din cauza pretinsei încălcări a principiului securității raporturilor juridice. 94. Reclamanta se plânge de repunerea în discuție a Sentinței din 28 oct. 1996 pe calea revizurii. (...) 99. Curtea reamintește că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6§1 CEDO, trebuie să se interpreteze în lumina preambulului CEDP, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată de către instanțe în mod definitiv oricărui litigiu să nu mai fie rejudecată (...), deoarece securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului autorității de lucru judecat, adică a caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești (...). 100. Curtea observă că, în temeiul art. 322 pct. 4 CPC [art. 509 alin. (1) pct. 3 NCPC], o hotărâre judecătorească definitivă poate face obiectul unei revizurii în cazul în care expertul care a participat la procedura respectivă a comis o infracțiune în legătură cu cauza. (...) 102. Cu toate acestea, observă Curtea, consecința juridică a admiterii cererii de revizuire a fost respingerea acțiunii în revendicare a reclamantei, iar aceasta la 5 ani de la data la care sentința respectivă rămăsese definitivă. 103. Curtea observă că admiterea cererii respective a fost motivată prin faptul că expertul (...) ar fi comis infracțiunea de măturie mincinoasă, în măsura în care acesta nu luase corect în calcul dimensiunile terenului (...). Or, trebuie observat faptul că vecinii reclamantei aveau posibilitatea să formuleze obiecțiuni la raportul de expertiză (...) și că dacă

(...) a introdus, desigur, apel împotriva Sentinței din 28 oct. 1996, el nu a formulat ulterior un recurs (...).

104. Trebuie constatat că motivele avansate în cadrul procedurii de revizuire și acceptate de judecătoria se refereau la modalitatea în care expertul a realizat expertiza. Or, o eventuală eroare a acestuia în delimitarea terenurilor ar fi putut fi reparată prin intermediul căilor ordinare de atac, evitând astfel repunerea în discuție a unei hotărâri judecătorești definitive (...). Pe de altă parte, în opinia Curții, numai erorile de fapt ce nu devin vizibile decât la finalul unei proceduri judiciare pot justifica o derogare de la principiul securității raporturilor juridice pe motivul că ele nu au putut fi corectate prin intermediul căilor ordinare de atac (...). Or, în speță, Dec. din 26 mai 1997 a tribunalului, ce confirma Sentința din 28 oct. 1996 a judecătoriei, a rămas definitivă prin nerecurare de către vecinii reclamantei. 105. Având în vedere cele de mai sus, Curtea apreciază că revizuirea nu a constituit, în circumstanțele speciale ale cauzei de față, decât o modalitate deghizată de a provoca redeschiderea unei proceduri soluționate în mod definitiv, și aceasta cu privire la aspecte pe care vecinii reclamantei avuseseră posibilitatea să le aducă în discuție în cadrul acestei proceduri. Curtea reamintește în acest sens că simplul fapt că pot exista două puncte de vedere asupra aceluiași subiect nu reprezintă un motiv suficient pentru rejudecarea unei cauze (...). De altfel, judecătoria a reținut în Sentința sa din 21 sep. 2005, confirmată în urma recursului reclamantei, că faptul că există divergențe între mai multe rapoarte de expertiză nu este de natură, prin el însuși, să constate existența infracțiunii de măturie mincioasă din partea unuia dintre experții respectivi (...). 106. Prin urmare, Curtea nu distinge în speță nicio împrejurare substanțială și imperioasă de natură să justifice redeschiderea procedurii (...). 107. Prin urmare, aceasta apreciază că admiterea cererii de revizuire a încălcat principiul securității raporturilor juridice și, prin aceasta, dreptul reclamantei la un proces echitabil în sensul art. 6§1. 108. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6§1 CEDO în această privință” (M. Of. nr. 179 din 14 martie 2011).

CEDO-5666/04 și 14464/05 (dec. Ovidiu Trăilescu c. România): „45. Reclamantul se plânge că la sedițele din fața instanțelor interne, el era plasat, cum este regula, în partea de jos a sălii de ședință, la un nivel inferior judecătorilor, iar reprezentantul Ministerului Public se afla pe o platformă ridicată lângă completul de judecată. Se vede aici o încălcare a principiului egalității armelor și a obligației de imparțialitate și independență a instanței. Denunță, de asemenea, refuzul instanțelor de a obliga Ministerul Public să atașeze la dosarul cauzei dosarul «personal», chiar dacă decizia contestată se baza pe documentele cuprinse în acest dosar. (...) 1. Cu privire la locul ocupat de procuror în sala de ședință. (...) 51. Curtea notează mai întâi că reclamantul era parte într-o procedură administrativă și nu făcea obiectul unei acuzații de natură penală. Reamintește că imparțialitatea în sensul art. 6§1 CEDO se definește de obicei printr-o atitudine lipsită de prejudecată sau părtinire. Existența sa se apreciază în funcție de un dublu demers: primul constă în încercarea de a determina ceea ce gândeau judecătorul respectiv sau care era interesul său într-o anumită cauză; al doilea te face să te asiguri că oferea suficiente garanții pentru a exclude în această privință orice dubiu legitim (...). Or, a constatat deja că circumstanța denunțată nu este suficientă în sine să conteste egalitatea armelor sau lipsa de imparțialitate și independență, în măsura în care, dacă acordă Ministerului Public o poziție «fizică» privilegiată în sala de judecată, ea nu pune «acuzatul» într-o situație de dezavantaj concret pentru apărarea intereselor sale (...). 52. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins (...). 2. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe nerespectarea principiului contradictorialității. (...) 56. Curtea amintește mai întâi că admisibilitatea probelor reiese în primul rând din normele de drept intern și revine, în principiu, instanțelor naționale obligația să aprecieze probele administrate (...). Dreptul la o procedură în contradictoriu, în sensul art. 6§1 CEDO, «implică în principiu dreptul părților la un proces penal sau civil, de a lua cunoștință de orice probă sau observație prezentată judecătorului cu scopul de a-i influența decizia și a o discuta» (...). 57. În acest caz, dosarul «personal» nu a fost atașat la dosarul cauzei de către Ministerul Public, pentru a nu influența decizia judecătorilor. Cererea reclamantului de a obliga Ministerul Public să prezinte în fața instanței dosarul «personal» a fost respinsă în mod motivat de instanțele interne care au considerat că dispuneau de suficiente dovezi pentru a soluționa cauza în fond (...). Prin urmare, Curtea nu consideră că neatașarea de către Ministerul Public la dosarul cauzei a dosarului «personal» constituie o atingere a principiului contradictorialității. 58. Curtea mai notează că reclamantul a fost informat cu privire la elementele faptice pe care Ministerul Public și apoi instanțele interne și-au întemeiat decizia conform căreia persoana în cauză nu beneficia de o bună reputație. Într-adevăr, atât decizia administrativă din 20 iun. 2002, cât și hotărârile pronunțate de instanțele interne au făcut o prezentare a faptelor pe care au fost întemeiate. Prin urmare, reclamantul avea cunoștință de faptele imputate. În plus, reclamantul nu a contestat realitatea faptelor, ci numai modul în care instanțele interne le-au interpretat. Dacă admisibilitatea probelor și aprecierea lor aparține, în primul rând, dreptului intern și instanțelor naționale (...), Curtea nu găsește în cazul de față niciun indiciu de arbitrar în aprecierea făcută de tribunale și reamintește că sarcina sa nu este să se substituie propriei lor aprecieri. În consecință, Curtea consideră că, în speță, reclamantul se limitează la a contesta aprecierea faptelor și probelor făcute de instanțe (...), și consideră, prin urmare, că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins (...)” (M. Of. nr. 625 din 31 august 2012).

CEDO-23456/04 (hot. Bernd c. România): „28. Reclamantul denunță o atingere adusă principiului securității raporturilor juridice, pe motiv că, prin Hot. definitivă din 20 noi. 2003, care a calificat faptele în litigiu drept contravenție, Tribunalul (...) a pus la îndoială autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri definitive pe care el însuși a pronunțat-o la 8 iun. 2003 și l-a achitat pe (...) pentru săvârșirea aceluiași fapt. De asemenea, se plânge de rezultatul procedurii și de lipsa de imparțialitate a instanțelor interne. (...) 32. Curtea reamintește că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6§1 CEDO, trebuie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul din elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice care urmărește, între altele, ca o soluție definitivă pronunțată de instanțe într-un litigiu să nu mai fie pusă în discuție (...). În temeiul acestui principiu, nicio parte sau autoritate a statului nu este îndreptățită să ceară revizuirea unei hotărâri definitive și executorii cu scopul de a obține o reexaminare a cauzei și o nouă decizie la problema sa, decât atunci când motive substanțiale și imperative impun acest lucru (...). 33. Astfel, Curtea a constatat în mai multe rânduri încălcarea art. 6 ca urmare a anulării printr-o cale de atac extraordinară, fără motive substanțiale și imperative, a unor hotărâri definitive (...). De asemenea, în mai multe cauze a considerat că, fie și în absența anulării unei hotărâri, contestarea unei soluții adoptate într-un litigiu printr-o hotărâre judecătorească definitivă în cadrul unei alte proceduri judiciare poate aduce atingere art. 6, în măsura în care poate să facă iluzoriu dreptul de a apela la instanță și să încalce principiul securității juridice (...). 34. În prezenta cauză, Curtea notează că, într-o primă etapă, după ce au evaluat probele prezentate și discutate de părți, instanțele interne au concluzionat, în procedura contencioasă inițiată de (...), care s-a încheiat cu Hot. din 8 iun. 2003 a Tribunalului (...), că (...) nu a fost autorul contravenției menționate în procesul-verbal din 4 oct. 2002 și au anulat în consecință partea din procesul-verbal referitoare la amendă contravențională (...). Cu toate acestea, în a doua procedură inițiată de reclamant, Tribunalul, în același complet de judecată, a revenit asupra concluziei sale, considerând de această dată, în Hot. definitivă din 20 noi. 2003, că (...) a fost autorul contravenției (...). 35. Cu siguranță, potrivit jurisprudenței sale constante, Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne. În special, nu îi revine sarcina de a se pronunța cu privire la erorile de fapt sau de drept care se pretinde că au fost comise de o instanță internă sau de a substitui propria sa motivare celei formulate de instanțele interne, decât dacă și în măsura în care acestea ar fi putut aduce atingere drepturilor și libertăților garantate de Convenție (...). 36. De asemenea, Curtea observă că, în toate sistemele juridice, autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești definitive implică limitări ad personam și ad rem (...). În consecință, în ceea ce privește prezenta cauză, Curtea acceptă argumentul Guvernului potrivit căruia nu a existat nicio identitate a părților, nici a obiectului celor două proceduri interne, contrar cerințelor impuse de art. 1.201 [vechiul] CC în ceea ce privește autoritatea de lucru judecat în dreptul român (...). Astfel, Curtea nu poate ignora faptul că cele două proceduri se refereau la aceleași circumstanțe factuale, care erau determinante pentru problemele ridicate. 37. Cu toate acestea, în Hot. sa din 20 noi. 2003, în care a revenit asupra concluziei pe care o formulase în prima procedură în ceea ce privește săvârșirea contravenției în momentul trecerii frontierei, Tribunalul (...) s-a mulțumit să efectueze o nouă evaluare a aceluiași elemente deja dezbătute în cadrul procedurii inițiale, în lipsa oricărei noi probe care să justifice o astfel de revenire (...). 38. Cu siguranță, nu este vorba despre anularea unei proceduri judiciare care a condus la o hotărâre judecătorească «irevocabilă» și care a obținut autoritatea de lucru judecat (...). Se poate presupune însă, în mod rezonabil, că noua apreciere a faptelor operată de Tribunal, care l-a determinat pe acesta să ia o hotărâre radical opusă față de hotărârea sa anterioară, este problematică în ceea ce privește securitatea juridică, în special în condițiile în care reclamantul avea încrederea legitimă că aceeași instanță va soluționa continuarea aceluiași litigiu tot în sensul unei decizii cu autoritate de lucru judecat (...). 39. Prin urmare, revenind la o chestiune în litigiu care a fost deja soluționată și care a făcut obiectul unei decizii definitive și în absența oricărui motiv valabil, Tribunalul a încălcat principiul securității raporturilor juridice. Dat fiind acest fapt, a fost încălcat dreptul la un proces echitabil în sensul art. 6§1 CEDO. Prin urmare, revenind la prevedere din Convenție a fost încălcată. 40. Având în vedere concluziile anterior menționate, Curtea consideră că nu este necesar să se examineze separat capătul de cerere referitor la soluția pronunțată în cauză și imparțialitatea instanțelor, acest capăt de cerere neconstituind decât un aspect particular al dreptului la un proces echitabil consacrat prin art. 6§1 CEDO, care a fost deja examinat de Curte” (M. Of. nr. 471 din 30 iulie 2013).

CEDO-37576/05 (hot. SC „Raisa M. Shipping” – SRL c. România): „29. Curtea amintește că a avut deja ocazia să examineze problema comunicării actelor de procedură. Astfel, aceasta a considerat că «dreptul la o instanță» cuprinde mai multe aspecte, printre care dreptul de acces și egalitatea armelor, care impune un echilibru just între părți. Aceste principii se aplică în aceeași măsură în domeniul specific al comunicării actelor juridice către părți (...). În plus, reglementările referitoare la formalitățile pentru a introduce o acțiune nu ar trebui să împiedice justițiabilii să folosească o cale de atac disponibilă (...). Deși este adevărat că autorităților naționale le revine, în primul rând, sarcina de a interpreta și de a aplica

normele de natură procedurală, un formalism excesiv în aplicarea acestora se poate dovedi contrar art. 6§1 CEDO atunci când acesta se face în detrimentul uneia dintre părți (...). Efectivitatea dreptului de acces impune ca un individ să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale (...). 30. Instanțele trebuie să facă tot ce se poate aștepta în mod rezonabil de la acestea pentru a cita reclamantii și să se asigure că aceștia din urmă au cunoștință de procedurile din care fac parte (...). În fine, dreptul la acțiune sau de recurs trebuie să se exercite din momentul în care părțile interesate pot cunoaște efectiv hotărârile judecătorești care le impun o obligație sau care ar putea aduce atingere drepturilor sau intereselor lor legitime; notificarea, în calitate de act de comunicare între organul jurisdicțional și părți, servește la luarea la cunoștință a deciziei instanței, precum și a notificării sale, după caz, pentru a permite părților de a o recura (...). 31. În speță, fiind vorba de un proces ce are consecințe directe asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, societatea reclamantă avea dreptul la un acces efectiv la ansamblul de proceduri și trebuia să beneficieze de toate garanțiile ce decurg din principiul contradicționalității. 32. Curtea constată că art. 86 alin. (3) CPC [art. 154 alin. (4) NCPC] impune, în general, în ceea ce privește comunicarea actelor de procedură, ca instanța să se asigure de transmiterea actului și de primirea acestuia. Printre diferitele modalități de comunicare, art. 92 alin. (4) [art. 163 alin. (3) NCPC] din același cod reglementează citirea prin afișarea pe ușa locuinței sau a sediului social, după caz, permisă în cazul lipsei persoanei interesate în momentul venirii agentului însărcinat cu înmânarea actelor sub semnătură de primire. 33. Societatea reclamantă a fost notificată în ceea ce privește recursul introdus de către partea adversă și asupra termenului în fața ICCJ, prin afișare la sediul său social. Aceasta pretinde că nu a primit citația și, prin urmare, a fost imposibil să ia parte la procedura recursului, în urma căreia hotărârea pe fond care îi dădea câștig de cauză a fost modificată. ICCJ, sesizată cu o contestație în anulare pentru atingerea adusă dreptului la apărare în urma nelegalității citirii, a respins această cale de atac cu motivarea că citirea prin afișare era o modalitate de citare prevăzută de lege. 34. Or, Curtea subliniază că Guvernul nu a furnizat niciun element care să indice că ICCJ a dat dovadă de suficientă diligență pentru a se asigura de transmiterea citației și primirea acesteia de către societatea reclamantă. De asemenea, Guvernul nu a demonstrat că ICCJ a îndeplinit demersuri în același scop cu ocazia examinării contestației în anulare pentru nelegalitatea citirii, aceasta din urmă mulțumindu-se să constate că citirea prin afișare avea un temei legal în dreptul intern. 35. Curtea apreciază că, aplicând astfel dispozițiile legale relevante, instanțele naționale au dat dovadă de un formalism incompatibil cu litera și spiritul art. 6§1 CEDO și au adus atingere nejustificată dreptului societății reclamante de acces la o instanță pentru determinarea «drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil» (...). Prin urmare, a fost încălcat art. 6§1 CEDO” (M. Of. nr. 190 din 18 martie 2014).

CEDO-12547/06 (hot. Ostace c. România): „53. Invocând art. 6 CEDO, reclamantul se plânge de durata procedurii inițiate în iul. 2003, vizând revizuirea Hot. din 6 mar. 1981, precum și de inechitatea acesteia, pe motiv că, atât apelul, cât și recursul acestuia au fost examinate de aceeași instanță (...). 54. Curtea reamintește jurisprudența sa constantă, conform căreia art. 6 CEDO nu garantează dreptul la redeschiderea unei proceduri și nu se aplică unei proceduri de examinare a unei cereri de revizuire a unui proces civil, dacă această cerere este declarată inadmisibilă (...). În lumina acestei jurisprudențe, Curtea apreciază că art. 6 nu se aplică procedurii privind cererea de revizuire în litigiu” (M. Of. nr. 601 din 12 august 2014).

CEDO-19037/07 (hot. Rozalia Avram. c. România): „31. Curtea reamintește că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6§1 CEDO, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice care urmărește, între altele, ca o soluție definitivă pronunțată de instanțe într-un litigiu să nu mai fie repusă în discuție (...). În temeiul acestui principiu, nicio parte sau autoritate a statului nu este îndreptățită să ceară revizuirea unei hotărâri definitive și executorii cu scopul de a obține o reexaminare a cauzei și o nouă decizie în privința sa decât atunci când motive substanțiale și imperative impun acest lucru (...). 32. Astfel, Curtea a constatat în mai multe rânduri încălcarea art. 6 ca urmare a anulării printr-o cale de atac extraordinară, fără motive substanțiale și imperative, a unor hotărâri definitive (...). De asemenea, în mai multe cauze, Curtea a considerat că, fie și în absența anulării unei hotărâri, repunerea în discuție a unei soluții adoptate într-un litigiu, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, în cadrul unei alte proceduri judiciare, poate aduce atingere art. 6, în măsura în care poate să facă iluzoriu dreptul la o instanță și să încalce principiul securității juridice (...). 35. Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței sale constante, nu are competența de a se substitui instanțelor interne. În special, nu îi revine sarcina de a se pronunța cu privire la erorile de fapt sau de drept care se pretinde că au fost comise de o instanță internă ori de a substitui propria sa motivare celei formulate de instanțele interne, decât dacă și în măsura în care Curtea apreciază că aceste erori sunt susceptibile de a aduce atingere drepturilor și libertăților garantate de Convenție (...). 36. De asemenea, Curtea observă că, în toate sistemele juridice, autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești definitive implică limitări ad personam și ad

rem (...). 37. În aceste condiții, deși în cauza prezentă nu exista o identitate a părților din cele două proceduri interne, Curtea constată că aceste procese priveau același imobil și aveau ca obiect aceeași problemă juridică, și anume caracterul legal sau nelegal al preluării și vânzării bunului de către stat, determinantă pentru soluționarea lor (...). 38. În plus, Curtea reține că instanțele interne au examinat această chestiune în raport cu aceleași dispoziții legislative, și anume art. 9 L. nr. 112/1995 și art. 6 L. nr. 213/1998, în privința cărora au adoptat o interpretare diametral opusă (...). 39. Potrivit Guvernului, modificarea normativă adusă de cele două O.U.G. și de L. nr. 10/2001 justifică reexaminarea legalității preluării imobilului de către stat și a vânzării apartamentelor. 40. În această privință, Curtea nu subestimează nici complexitatea procesului de adoptare a măsurilor reparatoare pentru privările de proprietate suferite înainte de 1989, nici impactul economic și social. Totuși, acest lucru nu ar putea exonera statul de obligațiile sale cu privire la drepturile garantate de Convenție. 41. În special, Curtea subliniază faptul că noile dispoziții ce au fost introduse pentru a îmbunătăți protecția drepturilor foștilor proprietari nu se poate face în detrimentul principiilor fundamentale care susțin Convenția, precum principiul securității raporturilor juridice (...). În acest context, lipsa de coerență în plan legislativ și repunerea în discuție a unor soluții definitive din litigii pronunțate de instanțe sunt de natură a determina o incertitudine permanentă și a diminua încrederea publicului în sistemul judiciar, care reprezintă una dintre componentele fundamentale ale statului de drept (...). 42. Curtea acceptă că prezenta cauză nu se referă la anularea unei decizii judecătorești irevocabile și care a dobândit autoritate de lucru judecat (...). Cu toate acestea, noua apreciere a faptelor, realizată de curtea de apel și care a condus-o la pronunțarea unei decizii radical opuse unei decizii anterioare, poate fi considerată în mod rezonabil că a adus atingere principiului securității juridice, în special datorită faptului că reclamația aștepta în mod legitim ca această instanță să tranșeze urmarea aceluiași litigiu în sensul respectării autorității de lucru judecat a deciziei anterioare (...). 43. Pe cale de consecință, Curtea consideră că respectiva curte de apel, revenind asupra problemei legalității transferului bunului în litigiu și a vânzării apartamentelor — care fusese deja tranșată și care făcuse obiectul unei decizii definitive — și în absența unor fapte noi, a încălcat principiul securității raporturilor juridice. 44. Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a respinge excepția privind lipsa calității de victimă și pentru a concluziona încălcarea art. 6§1 CEDO” (M. Of. nr. 252 din 15 aprilie 2015).

● **CDFUE (Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, rep.). Art. 47. Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil.** (...) Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. (...).

Art. 7. Legalitatea. (1) Procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.

(2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces.

● **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (C5) nr. 146/2014** (www.scj.ro): „Principiul legalității căilor de atac, consacrat expres de dispozițiile art. 7, coroborate cu cele ale art. 457 alin. (1) NCPC, presupune faptul că o hotărâre judecătorească nu poate fi supusă decât căilor de atac prevăzute de lege. Prin urmare, în afară de căile de atac legal reglementate, nu se pot folosi alte mijloace procedurale în scopul de a se obține reformarea sau retractarea unei hotărâri judecătorești. Această regulă are valoare de principiu constituțional, dispozițiile art. 126 alin. (2) și ale art. 129 din Constituția României precizând că mijloacele procedurale prin care poate fi atacată o hotărâre judecătorească, ca și procedura de judecată sunt cele prevăzute de lege, dar și că exercitarea căilor de atac trebuie făcută în condițiile legii, cu respectarea acesteia”.

A se vedea și **Dec. ICCJ (C5) nr. 147/2014** (sub art. 513 NCPC).

Art. 8. Egalitatea. În procesul civil părților le este garantată exercitarea drepturilor procesuale, în mod egal și fără discriminări.

● **CEDO. Art. 14. Interzicerea discriminării.** Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație. A se vedea **CEDO-5666/04 și 14464/05, CEDO-37576/05** (sub art. 6 NCPC).

● **PROTOCOLUL NR. 12 CEDO. Art. 1. Interzicerea generală a discriminării.** 1. Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine